

کجا برویم؟

تئاتر شهر

اجرای نمایش «تا اون» به نویسندگی و کارگردانی هادی حوری از روزهای پایانی مرداد امسال در تالار سایه مجموعه تئاتر شهر آغاز می‌شود. «تا اون» عنوان جدیدترین نمایش تئاتر شهر است که از زیست و هشتم مرداد توسط گروه نمایش «آدمک» به نویسندگی و کارگردانی هادی حوری در تالار سایه این مجموعه پیش روی مخاطبان قرار خواهد گرفت. در این اثر نمایشی دانیال ابراهیمی، شیما پروهان، شیوا ترائی، علی رجایی، بهروز سروعلیشاهی، شاهین علایی‌نژاد، محمدمهدی کیان، عیسی محمدی، علیرضا موسوی، آپلار نوزهری، نساء یوسفی و مجید صدخسروی، نگار شهبازی، هلیا حمیدی و محدثه امیریان در نقش «موش‌های مراقب» به‌عنوان بازیگر حضور دارند. هلیا مهرادی طراح صحنه و لباس، مهلا قدوسی دستیار کارگردان، مجید صدخسروی مدیر صحنه، پریسا کامیاب عکس و فیلم، فرشید درخشان تیزرو گرافیک دیگر عوامل نمایش را تشکیل می‌دهند.

حوزه هنری

دفتر مطالعات و پژوهش‌های مرکز هنرهای نمایشی حوزه هنری از برپایی هشتمین کارگاه‌های فصلی پروژه جمعی سراسری آموزش نمایشنامه‌نویسی به خارج از پایتخت با عنوان «چهار فصل تئاتر ایران» ۲۲ مرداد در سالن سلمان هراتی مرکز هنرهای نمایشی حوزه هنری خبر داد. فصل هشتم از دور نوبن این پروژه که با نام «مناسبات انسانی در جهان پس از کرونا» فراخوان خود را منتشر کرد و برگزیدگان خود را شناخت در این مقطع از برگزاری به‌صورت حضوری با اعضای هیات‌علمی این فصل، متشکل از تهیه‌نی محمدی و آقای محمد نباتی و شرکت‌کنندگان از شش استان کشور تشکیل خواهد شد و اعضای هیات‌علمی و شرکت‌کنندگان به نشست و گپ و گفت درباره نمایشنامه‌های نوشته‌شده خواهند پرداخت. پس از این کارگاه‌ها در صورت نیاز به بازنویسی آثار، شرکت‌کنندگان فرصت خواهند داشت تا آثار نهایی خود را برای تألیف اعضای هیات‌علمی فصل، به دفتر مطالعات و پژوهش‌های مرکز هنرهای نمایشی حوزه هنری تحویل بدهند. ایوب آقاخانی، مسئول این دفتر اعلام کرد مطابق دوره‌های پیشین آثار برگزیده در نوبت چاپ از سوی انتشارات سوره‌مهر در قالب مجموعه‌ای به‌نام «فصل سفید» قرار خواهند گرفت.

خانه هنرمندان

خانه هنرمندان ایران از ۲۱ تا ۳۱ مرداد میزبان نمایشگاه گروهی طراحی می‌شود. این نمایشگاه با هدف نمایش تازه‌های تجربه طراحی در فضای هنرهای تجسمی ایران از ۲۱ تا ۳۱ مرداد در تمامی گالری‌های خانه هنرمندان ایران برگزار می‌شود. نمایشگاه «طراحی طراحی» با دعوت از بیش از ۱۶۰ هنرمند میزبان ۴۰۰ اثر است. همچنین با هدف تلاش برای رفع خلأهای موجود در منابع نظری قرار است در حاشیه این نمایشگاه نشست‌هایی به منظور نقد و بررسی آثار و گفت‌وگو درباره طراحی برگزار شود. نمایشگاه گروهی طراحی به جز روزهای شنبه از ساعت ۱۶ تا ۲۰ میزبان علاقه‌مندان است.

خبر

همزمان با آغاز دهه دوم ماه محرم و ایام عزاداری سالار شهیدان، مجالس تعزیه به همت فرهنگسرای نیاوران و با حمایت بنیاد فرهنگی هنری رودکی در فضای باز این فرهنگسرا برگزار می‌شود. این گروه به سرپرستی احمد عزیزی از دیروز به مدت ۱۰ شب در فضای باز فرهنگسرای نیاوران روی صحنه می‌رود. برنامه مجالس تعزیه به این شرح است: پنجشنبه ۲۰ مرداد: مجلس شهادت مسلم بن عقیل، جمعه

اجرای ۱۰مجلس تعزیه در فرهنگسرای نیاوران

به دل تاریخ سفر کرده‌ای، با محتشم کاشانی راهی نینوا شده‌ای و داستان‌های عاشورا را تماشا کرده‌ای اما نه آنچنان که همیشه دیده بودی؛ بعد از تماشای روایت بهروز غریب‌پور از عاشورا، می‌پنداری با جمع کثیری از تماشاگران و بازی‌دهندگان در یک مراسم آیینی شرکت کرده‌ای و در کنار هم یاد حماسه‌ای بزرگ را زنده نگاه داشته‌اید. در طول دو شب آینده و شاید چند شب بعد از آن، در تالار وحدت این اپرا برپاست اما این بار با یک تفاوت مهم. بعد از ۱۴ سال که از اولین اجرای «اپرای عروسکی عاشورا» می‌گذرد، این بار بازی‌دهندگان گاهی در کنار عروسک‌ها و همراه با آنها روی صحنه رویت می‌شوند. در این گاه، همچنان که اشک‌های شبیه شمر برای امام حسین(ع) در آیین تعزیه به شمای تماشاگر پی‌آوری می‌کند در حال تماشای یک نمایش شبیه‌خوانی هستیید، حضور بازی‌گردان‌ها سایه‌های شکوهمندی است که بر حقیقت می‌افتد و پی‌آوری می‌کند: آنچه روی صحنه اتفاق می‌افتد یک نمایش است؛ یک اپرا با نام «اپرای عروسکی عاشورا».

تعزیه به عنوان یکی از تاثیرگذارترین و ماندگارترین جلوه‌های نمایش ایرانی، بیشتر از یک دهه قبل در سیر تاریخی‌اش به یک بزنگاه رسید؛ به جایی که بهروز غریب‌پور آن را اپرای ملی، در نظر گرفت و با این نگاه یعنی مبتنی بر مختصات مشترک بین تعزیه و اپرا، متنی نوشت به نام اپرای عاشورا و آن را با عروسک‌ها به صحنه برد.

اپرای عروسکی از سنت‌های نمایشی برخی کشورهای دنیا از جمله چین است و تعزیه سنت نمایشی ایرانی‌هاست که از تلاقی این دو با اما و اگرهای بسیار، بالاخره ۱۴ سال پیش اپرای عروسکی عاشورا در تالار فردوسی به صحنه رفت. بعدها در لهستان و فرانسه و برخی دیگر از کشورهای دنیا هم علاقه‌مندان نمایش‌های سنتی و آئینی تماشاگر این اپرا بودند و نیز در برخی شهرهای ایران هم این اپرا به صحنه رفت تا این‌که قرار شد امسال در ایام محرم بهروز غریب‌پور آن را به صحنه ببرد. این بار تالار وحدت برای اجرا در اختیار گروه نمایشی آران قرار گرفت؛ تالاری که برای اپرا ساخته شده بود و می‌توانست همچنان میزبان همان اجرای همیشگی اپرای عروسکی عاشورا باشد اما غریب‌پور درصدد برآمد طرحی تازه در اندازد و همان متن و موسیقی را با تغییراتی در شیوه اجرا به نمایش بگذارد؛ تغییراتی مبتنی بر تکنیک فاصله‌گذاری در نمایش که در تعزیه به عنوان خاستگاه اپرای عاشورا سابقه دارد.

بهروز غریب‌پور درباره این تغییر به جام‌جم می‌گوید: تفاوت ماهوی اجرای اپرای عاشورا که یک اپرای قدسی و آئینی است در تالار وحدت با اجرایی که در تالار فردوسی داشتیم این است که بازی‌دهندگان در حین اجرای اثر در لحظاتی دیده می‌شوند و به تماشاگران بر داشت را می‌دهند که در یک مراسم آئینی و قدسی مشارکت کرده‌اند. درعین حال این حضور، زیبایی‌های صحنه را متفاوت کرده‌است چون در تالار فردوسی نتیجه اعمال بازی‌دهندگان را فقط در عروسک‌ها می‌دیدیم اما حالا کل گروه در لحظاتی به صورت سیلونت دیده می‌شوند. این در سنت دیرین ما یعنی تعزیه وجود داشته‌است.

این اپرای عروسکی با تمام هنرمندانی که در تولیدش سهم دارند، به دلیل برنامه‌های تالار وحدت فقط سه شب فرصت حضور روی

۲۱ مرداد: مجلس فطان مسلم، شنبه ۲۲ مرداد: مجلس وهب نصرانی و فطان زینب، یکشنبه ۲۳ مرداد: مجلس حرریاحی، دوشنبه ۲۴ مرداد: مجلس حضرت علی اکبر(ع)، سه شنبه ۲۵ مرداد: مجلس قاسم(ع)، چهارشنبه ۲۶ مرداد: مجلس حضرت ابوالفضل(ع)، پنجشنبه ۲۷ مرداد: مجلس حضرت امام حسین(ع)، جمعه ۲۸ مرداد: بازار شام و وفات حضرت رقیه(س) در این تعزیه احمد عزیزی، مسعود عزیزی، حسین

صحنه را داشته اما استقبال مخاطبان می‌تواند شرایط را کمی تعبیر دهد. غریب‌پور به عنوان نویسنده، طراح و کارگردان این اپرا می‌گوید: اپرای عاشورا بارها به صحنه رفته اما این اولین بار است که گروه بازی‌دهندگان ماریونت با عروسک نخ‌ی حین اجرا دیده می‌شوند. اگر استقبال شود، تمدید خواهد شد.

آدم‌ها و عروسک‌ها

تعزیه را چند سال متوالی بازیگران اجرا کرده‌اند، اپرا هم از حضور بازیگران بهره‌مند بوده‌است؛ چرا اپرای عاشورا باید عروسکی باشد؟ بهروز غریب‌پور برای این سؤال جواب‌هایی دارد که او را روی لبه تیغ قرار داده و مسیری پرافت و خیز پیش پایش قرار داده‌است: دلایل فراوان برای تولید اپرای عروسکی داشته و دارم. جز این راهی نبوده‌است؛ تئاتر عروسکی مترادف خیال، خیال‌پردازی و فانتزی است و توان ایجاد تصاویر ماورایی را دارد. وقتی به من پیشنهاد شد، رستم و سهراب را کارگردانی کنم، اصرار بر این بود که اجرای زنده داشته‌باشم اما مقتم امکان ندارد چون بهترین و تربیت‌شده‌ترین اسب دنیا هرگز نمی‌تواند روی صحنه تئاتر و در محدوده سن، یک کاراکتر جاویدان به نام رخسار نمایش بدهد که همه ایرانی‌ها آن را می‌شناسند.

غریب‌پور معتقد بود روایت رستم و سهراب بدون رخسار اشتباه است و توضیحاتش سفارش‌دهندگان اجرای زنده اپرای رستم و سهراب را قانع کرد. او توضیح می‌دهد: آن زمان یعنی سال ۱۳۸۲ با این‌که من به عنوان مدیر مرکز تئاتر عروسکی به عنوان پژوهشگر تئاتر عروسک سنتی ایران اخیراً شب‌بازی) با پدیده ساخت عروسک نخ‌ی کاملاً آشنا بودم اما عروسک‌سازان ما این تجربه را نداشتند. برای همین من با گروه ماریونت تئاتر اتریش وارد مذاکره شدم که عروسک‌های رستم و سهراب را بسازند و بعد از آن دیگر عروسک‌های هیچ کدام از اپراهایم را در خارج از کشور نساختم.

غریب‌پور تأکید دارد که در این همکاری صرفاً یک سفارش‌دهنده نبوده و می‌گوید: به‌عنوان مدیر کارگاه حضور داشتم و بسیاری از تجارب خود را به گروه اتریشی منتقل کردم ازجمله این‌که می‌توانند برخلاف رویه همیشه سر عروسک‌ها را به جای چوب از خمیر مجسمه و به روش قالب‌گیری و ریخته‌گری بسازند که هم ماندگار است و هم سرعت ساخت عروسک‌ها را بیشتر می‌کند و نیازی به چند سال زمان برای ساخت عروسک‌ها نیست. تجربه دیگری که من به این گروه منتقل کردم، ساخت یک اسب پر قدرت و پرامکانات به‌عنوان رخسار بود که بتوانیم از او به‌خوبی بازی بگیریم. آنها قبلاً چنین تجربه‌ای نداشتند اما در این سعی و خطا تجربه ساخت اسب در اپرا را پیدا کردند.

دلیل دیگری که غریب‌پور برای اجرای اپرای عاشورا به صورت عروسکی ارائه می‌کند از این قرار است: زمانی‌که با تئاتر یا اپرا روبه‌رو می‌شوید، خواه‌ناخواه شخصیت بازیگر را بیرون از نمایش با در نقش‌های قبلی به خاطر می‌آورد. بازیگر و نقش‌های او گاهی به ذهن تماشاگر می‌آید، گاهی مقایسه و گاهی ارزیابی جدیدی صورتی می‌گیرد. درحالی‌که عروسک‌ها همیشه همان شخصیت بوده و خواهند بود و دیگر از قیاس خبری نیست.

عروسک‌های اپرای عاشورا

عروسک‌های اپرای عاشورا در ایران ساخته شده‌اند. غریب‌پور نه‌تنها ساخت عروسک‌ها که حتی آموزش ساخت عروسک و بازی‌گردان‌ها را در برنامه‌هایش گنجانده بود و کمی آن‌سوتر از اجرای یک اپرای عروسکی روی صحنه تئاتر ایران یا حتی جهان را در ذهن داشت. او می‌خواست اپرای ملی ایران را با اپرای عاشورا خلق کند.

عقیقی، سیدمهدی جودی، حبیب ماهری، حسین حیدری، مهدی آقایی، محمداصغریور و امیرعلی رضایی حضور دارند. موسیقی این آثار به عهده فرهاد شیخی، ابراهیم خداینده‌لو و میلاد عزیزی است و طراحی لباس تعزیه را مصطفی رجبی و سیدمحمد میرنقی انجام داده‌اند. مدت اجرای هر مجلس تعزیه حدود ۹۰ دقیقه خواهد بود و دستورالعمل‌های بهداشتی نیز به صورت جدی رعایت خواهد شد. / جام‌جم

درباره یک تجربه عروسکی بی‌نظیر که این شب‌ها در تالار وحدت

اپرای عاشورا همنوا با ما

او پیش از این تعزیه خواهد غریب‌پور در پالایش‌شده ارزش‌های دراماتیک اپر برای آهنگساز خوانندگی مت‌پژوهش‌های مورد مطالعه دیده می‌شو است کاشانی

او پیش از این تعزیه خواهد غریب‌پور در پالایش‌شده ارزش‌های دراماتیک اپر برای آهنگساز خوانندگی مت‌پژوهش‌های مورد مطالعه دیده می‌شو است کاشانی

او پیش از این تعزیه خواهد غریب‌پور، حاصل کار گروه تئاتر عروسکی آران، وسعت بخشیدن به فضای حرفه‌ای ساخت، بازی‌دهندگی و اجرای یک اپرای عروسکی است کاملاً متفاوت با آنچه در سالزبورگ، برآگ و چین وجود داشته است.

بازتالیف برای تاریخ

عروسک‌ها در نقش‌های مختلف به صحنه می‌آیند و پرده‌به‌پرده ماجرای عاشورا را به آواز در همراهی ارکسترسمفونیک روایت می‌کنند. سراسر این روایت‌های آوازی برای هرکسی که در این سرزمین زیسته، حتی اگر گیش و آیینی جزمسلمانی داشته باشد، آشناست چراکه اپرای عروسکی عاشورا برآمده از مطالعات بهروز غریب‌پور و بازخوانی نسخ تعزیه، مقتل‌ها و نوحه‌ها و سایر متون دینی مرتبط با عاشورا است.

شاید در سالزبورگ، برآگ، چین یا هر جای دیگری که سنت اپرای عروسکی از سالیان درو وجود داشته، اپرا مثل تعزیه نسل به نسل، سینه‌به‌سینه منتقل شده باشد اما اپرای عروسکی عاشورا یک بازآفرینی است یا به گفته بهروز غریب‌پور تالیف است؛ تالیفی که به خلق اثری منجر می‌شود که در تاریخ نبوده و کسی از آن سابقه ذهنی ندارد. او در همین زمینه ادامه می‌دهد: تمام مشخصات اپرا در تعزیه وجود دارد. متن منظوم است، موسیقی در درون و بیرون کار وجود دارد و خواننده بازیگران یا به تعبیر من اوگران، بازیگری و خوانندگی می‌کنند. این مختصات اپرا در تمام دیاست و با این مختصات و این تعریف، تعزیه اپرای ملی ماست.

پژوهشگر، نویسنده، طراح و کارگردان: بهروز غریب‌پور

آهنگساز: بهزاد عبیدی

رهبر ارکستر: ولادیمیر سیرنکو

اجرای موسیقی: گروه کرو ارکستر ناسیونال اوکراین

با همکاری اعضای کرارکستر سمفونیک تهران

آواگران

مصطفی محمودی به جای محتشم کاشانی

بهار موحّد: همسر شمر و همخوان جبرئیل

مهدی جاوید: یزید

فرشاد فولادوند: عمر بن سعد

مقاله

ادبیات

منصب مهم

قصه‌گویی

اسماعیل آذر، استاد ادبیات فارسی در اهمیت قصه می‌گوید: قصه، امروز ما را کره می‌زند به آن دنیای آرامی که داشتیم والان به هم خورده است. این به‌هم‌ریختگی آرامش من، سوغات مدرنیسم است.

وی گفت: در تمام ادوار ما قصه‌گو داشتیم تا این‌که از دوران صفوی قصه‌گفتن یک پُست و منصب شد که صاحب این منصب شخصیتی بود به نام نقیب‌الممالک و بعد نقیب‌بودن و این منصب موروثی شد، یعنی نقابت از پدر به پسر می‌رسید و دوری می‌زد تا این‌که در زمان ناصرالدین‌شاه در بلندپن خوابید. اتاق او سه ضلع داشت؛ یک ضلعش به نوبتین منتهی می‌شد، یک ضلعش به خانه و حرمش و یک ضلعش به قصه‌گوین. ناصرالدین‌شاه دختری داشت به نام فخرالدوله که اهل علم و دانش بود. وقتی نقیب‌الممالک قصه می‌گفت، او می‌نشست و این قصه‌ها را می‌نوشت.

قصه‌هایی مثل حسین کردشستر، قصه حوض بلورم‌حصول ذهن پربریچ

و تا نقیب‌الممالک است. / فارس

موسیقی

تاج، آلبوم جدید

منتشر کرد

«چشم انتظار» عنوان یکی از تازه‌ترین محصولات منتشرشده در بازار موسیقی است که به آهنگسازی رامین صفایی، خوانندگی وحید تاج و روایت نصرا... مدقالجی در ژانر موسیقی ایرانی در دسترس شنوندگان قرار گرفت.

«پیش درآمد؛ چشم انتظار»، «تک -نوازی تار و دکلمه: ناله شبانه» از شهریار، «قطعه ضربی (تار و تمبک) دل افروز»، تصنیف «سفرکرده» با شعر شهریار، «تک نوازی سنتور و دکلمه: مرهم نامه» با شعر فردوسی، «تک نوازی نی و دکلمه: دل ناسازگار» با شعر شهریار، «چهار مضراب سنتور و تمبک: سرگشته»، «گفتگوی سنتور و نی: خیال»، «چهار مضراب (گروهی)؛ پرواز»، «تک نوازی سنتور و دکلمه: مهر و ماه» با شعر مهرداد اوستا، تصنیف «همنشین دل» با شعر حافظ از جمله قطعاتی هستند که در این آلبوم گنجانده شده‌اند.
مهران توکلیان نوازنده تمبک، سینا جهان آبادی نوازنده کمانچه، حسین رضایی نیا نوازنده دف، معتمد سامانی نوازنده عود و بیم‌تار، رامین صفایی نوازنده سنتور، شهریار ظریفی نوازنده تار، شاهو عدلیایی نوازنده نی، مهرداد ناصحی نوازنده قیچک گروه نوازندگان آلبوم «چشم انتظار» را تشکیل می‌دهند. / جام‌جم